

1

1: Jeseni so bezgovi plodovi v živi meji dobrodošla hrana črnoglavki (*Sylvia atricapilla*) in drugim pticam.
foto: Ivan Esenko

2: Cvet
foto: Dominik Bombek

3: List
foto: Jan van der Straaten / Saxifraga

4: Plod
foto: Eva Vukelič

5: Metulj
foto: Slavko Polak

6: Listna uš
foto: Dominik Bombek

7: Pikapolonica
foto: Al Vrezec

8: Kobilica
foto: Al Vrezec

9: Pajek
foto: Slavko Polak

10: Kos
(*Turdus merula*)
foto: Dare Fekonja

11: Lišček
(*Carduelis carduelis*)
foto: Janez Papež

12: Črnoglavka
(*Sylvia atricapilla*)
foto: Leon Kebe

13: Netopir
foto: Dominik Bombek

14: Skobec
(*Accipiter nisus*)
foto: Milan Cerar

NARAVA V MESTU Živa meja

// Dominik Bombek

Je naslov zapisan napačno? Bi ga moral popraviti? Pravilen naslov bi bil Narava in mesto. Zakaj? Mesto je seveda nevarno, je past za živali. Ptice se zaletavajo v okna, živali povozijo avtomobili, jaški so smrtna past za miši in žabe, saj te ne morejo splezati nazaj na prostost ... Pa vendar, živali in rastline so v mestu. Zato je besedna zveza Narava v mestu vendarle pravilna.

Oglejmo si mesto in natančno opazujmo, koliko živali in rastlin živi tukaj ter kje. Večina živali se najbolje počuti na mestnih zelenicah, v parku in v živih mejah. Življenje v mestu pa ima lahko za nekatere vrste celo prednost; v mestih je lahko za stopinjo topleje kot zunaj mesta, zato nekatere vrste ptic gnezdiijo prej kot ptice zunaj mesta. Nekaterim živalim mesto daje veliko hrane, ki jo najdejo na sprehajalnih poteh, ob šolskih dvoriščih, na ulicah ...

Živa meja je lahko v mestu zelo bogata po zastopnosti rastlinskih in živalskih vrst. V **negovani** živi meji, ki jo je človek zasadil in jo redno obrezuje, najdemo precej manj živih bitij kot v **samorasli**, ki raste in se razrašča sama. Samorasle žive meje so bile nekoč sestavni del kulturne krajine. Njihova vloga je zelo pomembna, saj delujejo kot protivetrna zaščita, z izhlapevanjem vode iz listov uravnavajo vlago v zemlji, dajejo senco, ki ščiti pred sončno pripek, ipd.

V živih mejah najdejo svoj življenjski prostor številni organizmi. Ptice spomladi in poleti uporabijo žive meje za gnezdenje, nabiranje hrane ter skrivališče pred plenilci. Z vrha grma lahko prežijo tudi na svoj plen ali pa ga uporabljajo kot pevski oder, s katerega pesem seže čim dlje. Plodovi rastlin v živi meji, kot so bezeg, kalina, brogovita, glog ipd., so pticam jeseni, ko je drugje hrane malo, pomemben vir za preživetje. Najpogostejše mestne žive meje naseljujejo kos (*Turdus merula*), domači vrabec (*Passer domesticus*), črnoglavka (*Sylvia atricapilla*), zelenec (*Carduelis chloris*), lišček (*C. carduelis*) in grilček (*Serinus serinus*).

Tukaj pa najdejo svoj dom številni drugi organizmi; mravlje si naredijo na tleh mravljišča, polžem in krastačam živa meja daje dovolj vlage, pajkom dovolj mest za spletnje mreže, metuljem sladki nektar iz cvetov, njihove nenasitne gosenice pa se hranijo z listjem, in še bi lahko naštevati.

Živih mej ne obrezujemo ali čistimo spomladi ali zgodaj poleti, kajti takrat v njih gnezdiijo ptice! •

ČESA SMO SE NAUČILI:

- poznamo dve vrsti živih mej; negovano, ki jo človek zasadi in jo redno obrezuje, ter samoraslo, ki se razraste sama;
- rastline živih mej: kalina, glog, brogovita, bezeg, črni trn, šipek ...;
- vloga žive meje: protivetrna zaščita, uravnavanje vlage v zemlji, senca, bivališče, kritje pred plenilci, hrana, preža za plen ipd.;
- najpogostejše ptice v živi meji: kos, domači vrabec, zelenec, črnoglavka, lišček, grilček;
- povezanost živih bitij v živi meji v prehranjevalnem spletu. •

Živa meja je lahko primer prehranjevalnega spleta, ki ponazarja množico med seboj prepletenih prehranjevalnih verig. Puščica prikazuje smer pretoka energije in snovi.

